

Nová kniha dokazuje, že i psychiatrie sloužila jako nástroj moci

20.1.2026 - Petra Jungwirthová | Ústav pro studium totalitních režimů ČR

V Knihovně Václava Havla v Praze se v úterý 19. ledna uskutečnila beseda věnovaná nové odborné publikaci badatele a publicisty Miroslava Vodrážky *Systémově zneužitá a zneužívající čs. psychiatrie v soft-sovětském stylu (1948-1989)*. Diskusi moderoval spisovatel a publicista Jáchym Topol. Úvodní slovo pronesli Kamil Nedvědický, 1. náměstek ředitele Ústavu pro studium totalitních režimů, a Petr Blažek, ředitel Muzea paměti 20. století.

Kniha přináší dosud nejucelenější analýzu fungování československé psychiatrie v období komunistické diktatury a jejího systémového zapojení do represivního aparátu státu. Neopírá se pouze o jednotlivé excesy či selhání konkrétních lékařů, ale zasazuje problematiku do širšího rámce totalitního systému, v němž se psychiatrie stala jedním z nástrojů moci. Autor knihy Miroslav Vodrážka se při svém výzkumu opírá o rozsáhlé archivní prameny a konkrétní dobové příklady, na jejichž základě rozšiřuje dosavadní chápání pojmu „zneužívání psychiatrie“. Poukazuje na tzv. soft-sovětský styl represí, který byl méně okázalý než v Sovětském svazu, avšak neméně závažný ve svých důsledcích.

„I když zneužívání psychiatrie v Československu nikdy nedosáhlo tak masového rozsahu a takové intenzity jako v SSSR, soft-sovětský styl byl udržován až do pádu komunistického režimu.“

Mezi vystupujícími na besedě byli kromě autora knihy také psychiatr Zdeněk Bašný a právník Lubomír Müller. Diskuse se dotkla nejen historických souvislostí zneužívání psychiatrie, ale také otázek profesní etiky, odpovědnosti odborných elit a právních aspektů represí v podmínkách nedemokratického režimu. Značný prostor byl věnován rovněž spolupráci některých československých psychiatrů se Státní bezpečností, včetně případů jejich napojení na sovětskou tajnou službu KGB, a mechanismům, které umožňovaly legitimizaci represí pod rouškou odborné lékařské péče.

O besedu byl mimořádný zájem – zúčastnilo se jí bezmála 150 návštěvníků a setkání proběhlo za nemalé pozornosti médií. Diskuse potvrdila, že téma zneužívání psychiatrie v období komunistické diktatury zůstává i dnes mimořádně aktuální a společensky rezonující. Vodrážkova kniha tak není pouze historickou studií, ale také významným příspěvkem k širší debatě o vyrovnávání se s komunistickou minulostí, o odpovědnosti odborných profesí v podmínkách politického nátlaku a o ochraně etických principů v demokratické společnosti.

AUTOR: **PETRA JUNGWIRTHOVÁ**

FOTO SE SVOLENÍM: **MPXX / MARTA MYŠKOVÁ**

<https://www.ustrcr.cz/prezentace-knihy-o-cs-psychiatrii-zaplnila-sal-knihovny>